

1. Психологія і педагогіка.

**ДОСЛІДЖЕННЯ ВИКОРИСТАННЯ ПЕДАГОГАМИ ПРОЕКТНИХ
ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ
МАЙБУТНІХ КВАЛІФІКОВАНИХ РОБІТНИКІВ**

Кулалаєва Н. В.

кандидат хімічних наук, доцент,

завідувач лабораторії технологій професійного навчання,

Інститут професійно-технічної освіти НАПН України, м. Київ, Україна

Герлянд Т. М.,

кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник,

старший науковий співробітник лабораторії технологій професійного

навчання, Інститут професійно-технічної освіти НАПН України,

м. Київ, Україна

За сучасних умов навчальна діяльність має спрямовуватися на стимулювання інтересу учнів до нових знань, на їхній розвиток особистості через вирішення проблем і використання цих знань у конкретній практичній діяльності. Усім зазначеним вимогам відповідає саме навчальна проектна діяльність, що є одним з варіантів практичного втілення ідеї продуктивного навчання, яка здійснюється, зокрема, у закладах професійної (професійно-технічної) освіти (ЗП(ПТ)О).

Співробітниками лабораторії технологій професійного навчання Інституту професійно-технічної освіти Національної академії педагогічних наук України було розроблено анкети (для педагогів та учнів) для виявлення стану застосування проектних технологій у професійній підготовці в сучасних закладах ЗП(ПТ)О та готовності учнів до їх використання. Для забезпечення більшої об'єктивності відповідей

опитування проводилося анонімно. Для роз'яснення правил анкетування, учасникам пропонувалася інструкція. Анкети включали як відкриті, так і закриті запитання, а також їх поєднання (у закритих запитаннях пропонувалося вказати також, за бажанням, свій варіант відповіді).

Враховуючи те, щоб в дослідженні охопити значну вибірку респондентів, було обрано форму інтернет-опитування за допомогою веб-сервісу Google Forms. Цей сервіс дає можливість розмістити електронну версію анкети, зібрати та швидко опрацювати результати опитування, а також скопіювати зібраний матеріал для подальшого його опрацювання у спеціальних статистичних програмах, зокрема SPSS.

В опитуванні педагогічних працівників ЗП(ПТ)О щодо стану використання проектних технологій у викладацькій діяльності взяли участь 2184 педагоги з усіх областей України. З них: 814 педагогів ЗП(ПТ)О, які готують фахівців будівельної галузі, та 891 ЗП(ПТ)О, які готують фахівців аграрного профілю. Враховуючи те, що для проведення масових опитувань вважається достатнім охопити 400 осіб (для допустимої похибки 5 %), таку вибірку можна вважати цілком репрезентативною.

Серед опитаних були особи різного віку і статі. Більшість опитаних педагогів працюють у професійних ліцеях (50,4 %), найменша кількість (5,1 %) – у центрах професійної освіти. Серед опитаних найбільша частка тих, які викладають предмети професійно-практичної підготовки (40,83 %), далі – професійно-теоретичної – (31,2 %), суспільно-гуманітарної – (16,1 %), природничо-математичної – (15,8 %), загальнопрофесійної – (11,4 %) та фізичної підготовки – (3,9 %). В опитуванні взяли участь педагогічні працівники, які мають різні кваліфікаційні категорії, педагогічні звання та стаж роботи, що також підтверджує репрезентативність вибірки дослідження.

В опитуванні учнів ЗП(ПТ)О щодо готовності до проектного навчання у професійній підготовці взяли участь 6611 учнів з усіх областей України. З

них: 2214 учнів, які здобувають будівельні професії, 1848 учнів, які здобувають професії, пов'язані з автотранспортною галуззю, 1099 учнів, які здобувають сільськогосподарські професії. Серед опитаних були учні різного віку і статі та профілю майбутньої професії.

У ході опитування з'ясувався досвід реалізації педагогами ЗП(ПТ)О проектної діяльності у професійній підготовці майбутніх кваліфікованих робітників. Узагальнення отриманих відповідей представлено на рис. 1.

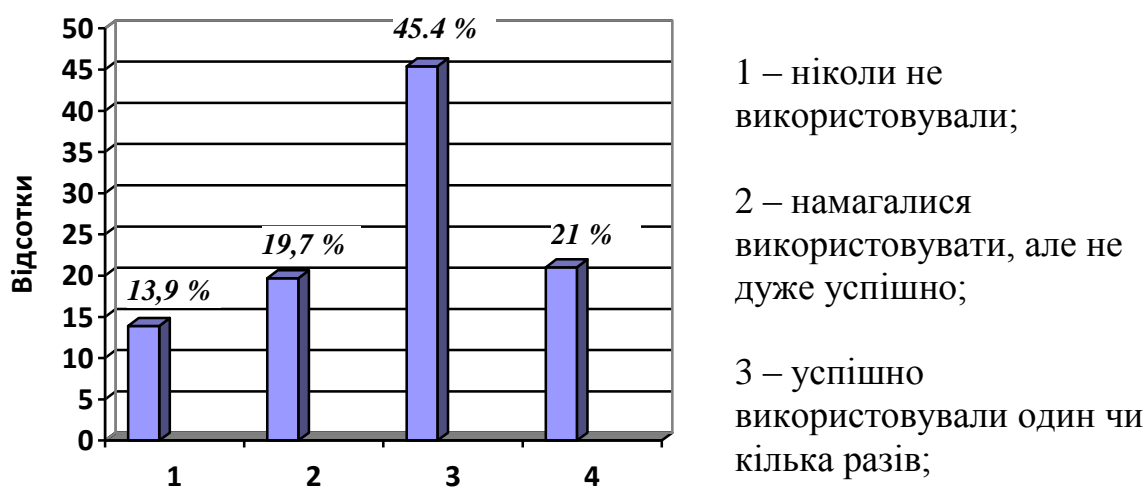
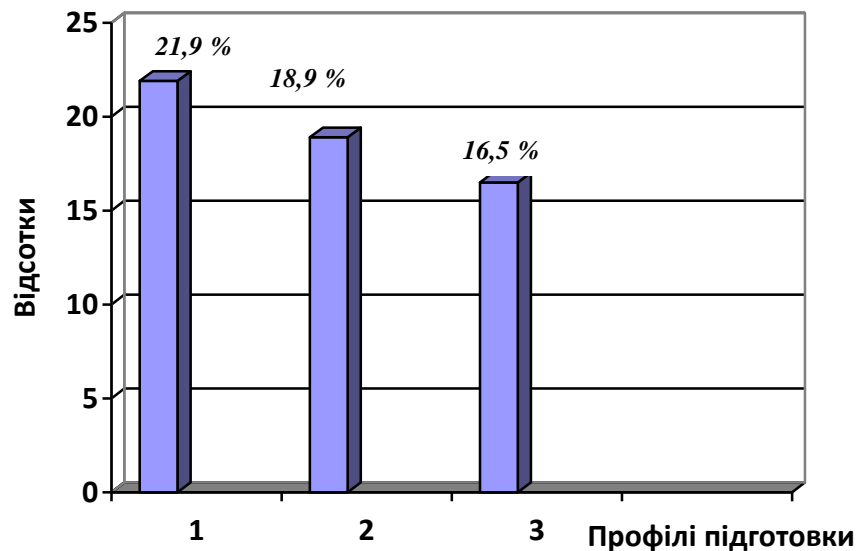

Рис. 1. Розподіл педагогів ЗП(ПТ)О за досвідом реалізації проектної діяльності у професійній підготовці майбутніх кваліфікованих робітників

Отже, для більшості педагогів використання проектних технологій не має систематичного характеру. Відсоток викладачів, для яких характерна стабільна успішна практика використання таких технологій, незначно перевищує кількість тих, хто намагався впровадити проектні технології у професійну підготовку майбутніх кваліфікованих робітників, але не отримав позитивних результатів. І майже 14 % опитуваних педагогів ніколи не використовували проектних технологій. Серед тих педагогічних працівників, які активно розробляють, постійно й успішно впроваджують проектні технології у професійній підготовці майбутніх фахівців, найбільше тих, які готують майбутніх кваліфікованих робітників будівельного профілю.

За своєю чисельністю незначно вирізняються викладачі, які готують майбутніх кваліфікованих робітників автотранспортного профілю, і найменш виразним є цей показник для викладачів, які готують майбутніх кваліфікованих робітників аграрного профілю (рис. 2).

*Рис.2. Порівняння кількості педагогів ЗП(ПТ)О (у %), які постійно використовують проектні технології за профілями підготовки майбутніх кваліфікованих робітників:
1 – будівельний; 2 – автотранспортний; 3 – аграрний.*

Найчастіше під час професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників викладачі звертаються до розроблення інформаційних проектів, продуктом застосування яких є навчальна інформація, що може мати різноманітне представлення (реферат, твір, есе, словник, мультимедійна презентація тощо). Також педагоги розробляють дослідницькі проекти, що передбачає вивчення учнями тих чи інших явищ із застосуванням емпіричних методів (наприклад, анкетування, інтерв'ювання). Значно менше під час професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників педагогічні працівники розробляють веб-квести, що передбачають виконання учнями проблемного завдання з елементами рольової гри, для

виконання якого використовуються ресурси Інтернету.

Встановлено переважання у педагогів середнього рівня готовності до проектної діяльності у професійній підготовці майбутніх кваліфікованих робітників, що вимагає подальшого її розвитку, при цьому найвища сформованість спостерігається стосовно мотиваційно-ціннісного компонента готовності, на другому місці – сформованість особистісного компонента, на третьому – діяльнісного, на останньому – пізнавального.

Зазначено, що існує потреба в розвитку готовності педагогів ЗП(ПТ)О до проектної діяльності у професійній підготовці майбутніх кваліфікованих робітників, що доцільно здійснювати в ході тренінг-курсів.

Встановлено, що під час розроблення навчально-методичного забезпечення проектних технологій для професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників більшу увагу потрібно приділяти саме менеджменту проектної діяльності.

Виявлено, що більшій частині опитаних учнів притаманний середній рівень готовності до проектної діяльності у професійному навчанні, основний внесок при цьому належить саме її мотиваційному компоненту, найменше в учнів ЗП(ПТ)О сформований особистісно-діяльнісний компонент цієї готовності, формування якого і потребує особливої уваги.

Проведене дослідження виявило також необхідність розвивати в майбутніх кваліфікованих робітниках творчі, цільові, аналітичні, демонстраційні та комунікаційні вміння і навички, що потребує застосування сучасних інтерактивних форм і методів навчання; планувати застосування проектних технологій професійного навчання у навчальних програмах, навантаженні педагогів з урахуванням особливостей проектної діяльності; здійснювати ґрунтовне розроблення навчально-методичного забезпечення та підготовку учнів і педагогів ЗП(ПТ)О до використання проектних технологій у професійному навчанні.